

УДК 343.13

ЗАТРИМАННЯ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ ЗЛОЧИНУ ТА ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ: ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

О. І. Марочкін, кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу, криміналістики та судоустрою Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

Постановка проблеми. Найважливішим об'єктом державного захисту є право громадянина на свободу та особисту недоторканність. Держава може обмежити це право лише у випадках, визначених законом як примус, що суттєво обмежує правовий статус особи. Гарантією цього права є положення ст. 29 Конституції України, що відтворює закріплену у міжнародних договорах (зокрема, у п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – КЗПЛ)) загальновизнану норму про те, що арешт, ув'язнення та тримання під вартою допускаються тільки за судовим рішенням. Із метою обмеження свавілля з боку правоохоронних органів та суду під час позбавлення особи свободи визначено підстави для його застосування.

У практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) щодо дотримання положень ч. 1 ст. 5 КЗПЛ встановлено низку вимог із тим, щоб позбавлення свободи було «законним». Утім, як свідчить вітчизняна правозастосовна практика, правоохоронні органи та суди припускаються суттєвих порушень особистої свободи та недоторканності особи під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням тримання під вартою як запобіжного заходу присвячено праці С. В. Давиден-

ко, О. М. Дроздова, Л. М. Лобойка, О. І. Тищенко, О. Г. Шило та ін. Проте велика кількість рішень ЄСПЛ щодо України стосовно порушень кримінального процесуального законодавства у частині тримання особи під вартою потребує їх постійного дослідження.

Метою статті є аналіз правових позицій ЄСПЛ щодо регламентації порядку застосування запобіжних заходів у вигляді затримання особи та тримання її під вартою, а також практика їх застосування у вітчизняному кримінальному провадженні. Дослідження зазначених питань актуалізується у зв'язку із численними порушеннями уповноваженими органами конституційних прав і свобод осіб, залучених до кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ч. 1 ст. 5 КЗПЛ право на свободу в цілому та особисту недоторканність зокрема передбачає позбавлення особи свободи відповідно до процедури, встановленої законом, й у таких випадках, як: б) законний арешт або затримання особи... для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, передбаченого законом; с) законний арешт або затримання особи, здійснені з метою припровадження її до встановленого законом компетентного органу на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо є розумні підстави вважати за необхідне запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення. Аналіз правових позицій ЄСПЛ дозволяє виявити певні вимоги для застосування зазначених положень ч. 1 ст. 5 КЗПЛ. Зокрема, щодо зазначених умов застосування запобіжних заходів практика ЄСПЛ наголошує, що для затримання особи тільки для «забезпечення виконання» будь-якого зобов'язання, передбаченого законом, насамперед повинно мати місце невиконання зобов'язання, покладеного на особу. Арешт особи та утримання її під вартою мають проводитися з метою забезпечення виконання такого зобов'язання, а не мати каральний характер. При цьому щойно як зобов'язання було виконано, підстава для затримання відповідно до п. б ч. 1 ст. 5 КЗПЛ припиняється (справа «Василева проти Данії»). Зобов'язання має бути певної і конкретної природи (справа «Чіулла проти Італії»), а його широке тлумачення має спричиняти несумісні з поняттям верховенства права наслідки (справи «Енгель та інші проти Нідерландів», «Стефанов

проти Болгарії»). У світлі положень КЗПЛ, як наголошує ЄСПЛ, арешт буде прийнятним, тільки якщо «обов'язок, передбачений законом», не може бути виконано більш м'якими засобами (справа «Ходорковський проти Росії»). Окрім того, принцип пропорційності передбачає необхідність установаження рівноваги між важливістю забезпечити негайне виконання зобов'язання та важливістю права на свободу у демократичному суспільстві (справа «Сааді проти Сполученого Королівства Великобританії»). У зв'язку із цим Суд вважає за необхідне звернути увагу на такі суттєві аспекти: характер зобов'язання, що випливає із відповідного законодавства, включаючи його мету та основне призначення; особу затриманого і конкретні обставини, що привели до затримання, а також тривалість утримання під вартою (справи «Хайредінов проти України», «Василева проти Данії», «Еппле проти Німеччини») [1, с. 13–14].

Що стосується положень п. «с» ч. 1 ст. 5 КЗПЛ, то, на думку ЄСПЛ, вираз «здійснене з метою припровадження її до компетентного судового органу» охоплює всі три альтернативні підстави для арешту особи або тримання під вартою (справи «Лоулес проти Ірландії», «Ірландія проти Сполученого Королівства Великобританії»). Особу може бути затримано із зазначених підстав тільки у межах кримінального провадження з метою припровадження її до компетентного судового органу через підозру в учиненні злочину (справи «Джесіус проти Литви», «Швабе та М. Г. проти Німеччини»). При цьому стандарт, запроваджений пунктом «с» ч. 1 ст. 5 КЗПЛ, не передбачає, що поліція повинна мати достатньо доказів для пред'явлення обвинувачення у момент затримання або під час перебування особи під вартою (справа «Ердагоз проти Туреччини»).

Узагальнююче поняття «обгрунтованої підозри» в учиненні кримінального правопорушення сформульовано у правових позиціях ЄСПЛ як наявність фактів або відомостей, що могли б переконати об'єктивного спостерігача, що відповідна особа могла вчинити злочин (справи «Ердагоз проти Туреччини», «Фокс, Кемпбелл і Хартлі проти Сполученого Королівства Великобританії», «Нечипорук та Йонкало проти України»). Від сукупності обставин справи залежить, що саме можна вважати обгрунтованою підозрою: підозра

буде вважатися такою лише у випадку, коли вона ґрунтується на відомостях, що об'єктивно пов'язують підозрюваного з учиненим кримінальним правопорушенням. У контексті боротьби з тероризмом суд постановив, що гострота проблеми боротьби з терористичними злочинами не може виправдовувати надто широке поняття обґрунтованості, яке призводить до знецінення гарантій, передбачених п. «с» ч. 1 ст. 5 КЗПЛ (справа «О'Хара проти Сполученого Королівства Великобританії») [1, с. 14–15].

Що стосується допустимих ризиків, за наявності яких можливе застосування запобіжних заходів, то відповідно до усталеної практики ЄСПЛ такими ризиками для тримання під вартою є: небезпека втечі; ймовірність втручання у хід правосуддя; ймовірність рецидиву; небезпека для громадського порядку; небезпека для особи, щодо якої ведеться розслідування. Утім, із цих п'яти допустимих за КЗПЛ ризиків КПК України визнав лише перші три, тому останні два ризики не можуть бути використані на обґрунтування тримання під вартою [2, с. 358].

Чинний КПК України, у цілому сприймаючи положення ст. 5 КЗПЛ, у ч. 2 ст. 177 як підставу для застосування запобіжних заходів передбачає наявність ризиків, що дають достатні підстави слідчому судді вважати, що підозрюваний, обвинувачений може здійснити дії, передбачені ч. 1 цієї статті [3, с. 142–147]. Як слушно вказує О. І. Тищенко, виходячи із порівняльного аналізу правових позицій ЄСПЛ при розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, слідчий суддя, суд у кожному випадку має принципово та критично ставитися до доводів прокурора, якими він обґрунтовує необхідність застосування саме цього запобіжного заходу, об'єктивно оцінюючи їх переконливість [4, с. 205]. Утім моніторинг застосування судами КПК довів, що суди під час розгляду питання про взяття під варту у 51% випадків оцінювали ступінь наведених прокурором ризиків, які слугували підставою взяття особи під варту, тільки зі слів цієї особи, без наявності інших доказів [5].

Як свідчить судова практика, протягом 2015 р. слідчі судді розглянули 31,7 тис. клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, з яких задоволено 58,8% (18,6 тис.);

про продовження строків тримання під вартою – 6,8 тис. клопотань, з яких задоволено 94,5% (6,4 тис.) [6]. У той самий час системною проблемою у цій сфері залишається практика недотримання процесуального законодавства працівниками правоохоронних органів та суддями, невідповідність законодавства у сфері прав і свобод людини міжнародним стандартам, що призводить до свавільного позбавлення свободи (це констатує ЄСПЛ, зокрема, у справі «Олексій Михайлович Захаркін проти України») [7]. До того ж загальною тенденцією практики національних судів щодо застосування запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та продовження їх дії залишається те, що суди виносять рішення без їх належного обґрунтування та наведення конкретних мотивів [8]. Мають місце й порушення п. 1 ст. 5 КЗПЛ щодо періодів, протягом яких тримання під вартою здійснюється без відповідного судового рішення, особливо у період після закінчення слідства та початку судового розгляду (справи «Харченко проти України», «Куц проти України»).

Як виняток із положень ст. 5 КЗПЛ, КПК передбачає як судовий, так і позасудовий порядок затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Зокрема, йдеться про право уповноваженої службової особи без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану в учиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

Утім, як зазначається у щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, працівники правоохоронних органів продовжують широко застосовувати практику затримання осіб без ухвали слідчого судді у випадках, що не підпадають під положення ст. 208 КПК. Таке затримання, як правило, відбувається

у разі вчинення злочину, що інкримінується особі, за кілька місяців (а то й років) до затримання.

Вирішуючи питання про позбавлення особи свободи при розгляді відповідних клопотань, суд щоразу зобов'язаний здійснювати повноваження із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування і судового розгляду, діяти відповідно до вимог кримінального процесуального закону [10]. Утім моніторинг застосування судами КПК, проведений Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Інститутом прикладних гуманітарних досліджень протягом 2014–2015 рр., засвідчив, що слідчі судді та апеляційний суд м. Києва у випадках затримання особи без ухвали слідчого судді у 90% випадків не досліджували питання про строк доставлення затриманого до суду та час фактичного затримання особи. Відповідно не досліджувалося питання, чи мало місце порушення строків, установлених процесуальним законом, для прийняття слідчим суддею рішення про взяття під варту [5].

Отже, цілком слушним є зауваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про те, що допущення порушення процесуального законодавства та права особи на свободу на початковій стадії кримінального провадження закладає основу для подальшого порушення та потурання істотних прав людини і основоположних свобод, проголошених міжнародними договорами та Конституцією України [9].

Як свідчить аналіз позицій ЄСПЛ, основним зауваженням до стану правозастосування у цій сфері в Україні є: а) необґрунтоване застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (відсутність у мотивувальній частині ухвали слідчого судді або суду доказів, що підтверджують наявність підстав для застосування саме цього запобіжного заходу); б) надмірно тривалі строки тримання під вартою; в) погані умови тримання під вартою.

Що стосується надмірності строків тримання під вартою, то в кожному випадку з огляду на конкретні обставини кримінального провадження один і той самий строк може бути по-різному оцінено ЄСПЛ. У цьому контексті слід зазначити, що КПК істотно скоротив

строки тримання підозрюваного під вартою під час досудового розслідування. Водночас недоліком чинного правового регулювання цього питання видається те, що КПК не передбачив граничних строків тримання під вартою обвинуваченого (підсудного) під час судового розгляду кримінального провадження судом першої інстанції. Запровадження законодавцем періодичного судового контролю за доцільністю тримання підозрюваного під вартою (кожен раз до двох місяців) видається недостатнім для забезпечення відповідності вітчизняної практики вимогам ст. 5 КЗПЛ.

Висновки. На завершення зазначимо, що Національна стратегія у сфері прав людини, затверджена Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015, передбачає як очікуваний результат «приведену у відповідність до міжнародних стандартів процедуру затримання і тримання особи під вартою»; «унеможливлення безпідставного та неналежним чином оформленого затримання, тримання особи під вартою без рішення суду». Таким чином, попереду нас чекає подальше удосконалення порядку застосування запобіжних заходів, спрямованих на позбавлення особи свободи. Цьому має сприяти також підвищення ефективності судового контролю при вирішенні таких питань.

Перелік літератури

1. Посібник зі статті 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf. – Заголовок з екрана.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України / за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. – Х. : Фактор, 2013. – 1072 с.
3. Лобойко Л. М. Кримінальний процес : навч. посіб. / Л. М. Лобойко, О. А. Банчук. – К. : Ваіте, 2014. – 280 с.
4. Тищенко О. І. Практика Європейського Суду з прав людини в контексті застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою / О. І. Тищенко // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. – 2014. – Вип. 3, т. 3. – С. 204–207.
5. Застосування судами Кримінального процесуального кодексу. Резюме результатів моніторингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3>. – Заголовок з екрана.

6. Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 р. (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/19AB19F610B8135FC2257EF900465E84](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/19AB19F610B8135FC2257EF900465E84). – Заголовок з екрана.

7. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 25 серп. 2015 р. № 501/2015. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>. – Заголовок з екрана.

8. Право на свободу та особисту недоторканість. Моніторинг Української Гельсінської спілки з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://helsinki.org.ua/pravo-na-svobodu-ta-osobystu-nedotorkanist/>. – Заголовок з екрана.

9. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ombudsman.gov.ua/files/Dopovidi/Dopovid_2015_10b.pdf. – Заголовок з екрана.

10. Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України [Електронний ресурс] : лист Вищ. спеціаліз. суду України з розгляду цив. і крим. справ від 4 квіт. 2013 р. № 511–550/0/4–13. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>. – Заголовок з екрана.

Транслітерація переліку літератури

1. Posibnyk zi statti 5 «Pravo na svobodu ta osobystu nedotorkanist» [Manual for paragraph 5 «Right of freedom and personal immunity»]. echr.coe.int. Retrieved from http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf [In Ukrainian].

2. Banchuk, O. A., Kuibida, R. O., & Khavroniuk, M. I. (Eds.). (2013). Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy. Kharkiv: Faktor [In Ukrainian].

3. Loboiko, L. M., & Banchuk, O. A. (2014). Kryminalnyi protses [Criminal procedure]. Kyiv: Vaite [In Ukrainian].

4. Tyshchenko, O. I. (2014). Praktyka Yevropeiskoho Sudu z prav liudyny v konteksti zastosuvannya zapobizhnoho zakhodu u vyhliadi trymannia pid

vartoiu [Practice of European Court of human rights in a context of a preventive measure in a form of detention]. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific herald of Kherson state university, 3, 204–207 [In Ukrainian].

5. Zastosuvannia sudamy Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy. Reziyme rezultativ monitorynhu [An application of Criminal procedure code by courts. Resume of a results of monitoring]. ombudsman.gov.ua. Retrieved from <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/&page=3> [In Ukrainian].

6. Analiz stanu zdiisnennia sudochynstva v 2015 r. (za danymy sudovoi statystyky) [An analysis of condition of realization of process in 2015]. scourt.gov.ua. Retrieved from [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/19AB19F610B8135FC2257EF900465E84](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/19AB19F610B8135FC2257EF900465E84) [In Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi stratehii u sferi prav liudyny : ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.08.2015 r. №501/2015 [Of approval of National strategy in area of human rights. Decree of President of Ukraine from 25.08.2015 №501/2015]. rada.gov.ua. Retrieved from : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/501/2015> [In Ukrainian].

8. Pravo na svobodu ta osobystu nedotorkanist. Monitorynh Ukrainskoi Helsinskoï spilky z prav liudyny [Right of freedom and personal immunity. Monitoring of Ukrainian Helsinki union of human rights]. helsinki.org.ua. Retrieved from <http://helsinki.org.ua/pravo-na-svobodu-ta-osobystu-nedotorkanist/>[In Ukrainian].

9. Shchorichna dopovid Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny pro stan doderzhannia ta zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini [Annual report of Commissioner by Verkhovna Rada of Ukraine on human rights about condition of keeping and protect of rights and freedoms of human and citizen in Ukraine]. ombudsman.gov.ua. Retrieved from www.ombudsman.gov.ua/files/Dopovidi/Dopovid_2015_10b.pdf[In Ukrainian].

10. Pro deiaki pytannia poriadku zastosuvannia zapobizhnykh zakhodiv pid chas dosudovoho rozsliduvannia ta sudovoho provadzhennia vidpovidno do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy : lyst Vyschoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 04.04.2013 roku № 511–550/04–13 [Of some questions of order to preventive measures during pretrial investigation and trial in appearance to Criminal procedure code of Ukraine : a letter of High specialized court of Ukraine of trial of civics and criminal cases from 04/04/2013]. rada.gov.ua. Retrieved from : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13> / [In Ukrainian].

Марочкін О. І. Затримання за підозрою у вчиненні злочину та тримання під вартою: практика ЄСПЛ та українські реалії

Статтю присвячено аналізу правових позицій ЄСПЛ в аспекті застосування запобіжних заходів у вигляді затримання за підозрою в учиненні злочину та тримання під вартою. Досліджено та викладено результати моніторингу застосування вітчизняними судами КПК, а також діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо контролю за дотриманням процесуального законодавства та права особи на свободу на початковій стадії кримінального провадження. На підставі аналізу правових позицій ЄСПЛ виявлено певні вимоги для застосування ч. 1 ст. 5 КЗПЛ, зокрема, щодо умов, мети, призначення та застосування запобіжних заходів. Звертається увага на необхідність дотримання принципу пропорційності при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, тобто встановлення рівноваги між можливістю забезпечення негайного виконання зобов'язання та правом особи на свободу у демократичному суспільстві. Акцентовано увагу на необхідності подальшої гармонізації у цій сфері положень КПК з огляду на чітке визначення допустимих ризиків, за наявності яких можливе застосування запобіжних заходів, та їх доведеність перед судом. Запропоновано низку змін та доповнень до КПК, спрямованих на підвищення ефективності судового контролю за діяльністю органів досудового розслідування та посилення захисту прав осіб, затриманих за підозрою у вчиненні злочину, та таких, що тримаються під вартою.

Ключові слова: запобіжні заходи, затримання особи, тримання під вартою, Європейський суд з прав людини, застосування запобіжних заходів, судовий контроль.

Марочкин А. И. Задержание по подозрению в совершении преступления и содержание под стражей: практика ЕСПЧ и украинские реалии

Статья посвящена анализу правовых позиций ЕСПЧ в аспекте применения меры пресечения в виде задержания по подозрению в совершении преступления и содержания под стражей. Исследованы и изложены результаты мониторинга применения отечественными судами УПК, а также деятельности Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека по контролю за соблюдением процессуального законодательства и прав человека на свободу на начальной стадии уголовного производства. На основании анализа правовых позиций ЕСПЧ выявлены определенные требования для применения ч. 1 ст. 5 КЗПЧ, в частности, условия, цели, назначение и применение мер пресечения. Обращается внимание на необходимость соблюдения принципа пропорциональности при решении вопроса об избрании меры пресечения, установления равновесия между возможностью обеспечения немедленного исполнения обязательства и правом личности на свободу в демократическом обществе. Акцентируется внимание на необходимости дальнейшей гармонизации в данной сфере положений УПК, учитывая четкое определение допустимых рисков, при наличии которых возможно применение мер пресечения. Предлагается ряд изменений и дополнений в УПК, направленных на повышение эффективности судебного контроля за деятельностью органов пред-

варительного расследования и усиление защиты прав лиц, задержанных по подозрению в совершении преступления, и также содержания содержащихся под стражей.

Ключевые слова: меры пресечения, задержание лица, содержание под стражей, Европейский суд по правам человека, применение мер пресечения, судебный контроль.

Marochkin O. I. Detention on Suspicion of a Crime and Custody: Practice of the European Court of Human Rights and Ukrainian Realities

This article analyzes the legal position of the European Court of Human Rights in terms of such preventive measures as detention on suspicion of committing a crime and custody. The findings of the monitoring of the application of the Criminal Procedure Code by Ukrainian courts and the activities of the Ombudsman concerning the compliance with procedural law and the right to freedom at the early stage of criminal proceedings have been studied and presented in the article. On the basis of the analysis of the legal position of the European Court of Human Rights certain requirements for the application of Part 1 of Article 5 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, in particular; regarding the conditions, goals, purpose and use preventive measures have been found out.

The article focuses on the necessity to adhere to the principle of proportionality in making a decision on the choice of the preventive measures, i. e. to balance the possibility of providing the immediate fulfillment of the obligation and the right to freedom in a democratic society. The attention is paid to the need for further harmonization of the provisions of the Criminal Procedure Code in this sphere defining clearly the acceptable risks under which the preventive measures can be applied, and the possibility to prove them in court.

A number of amendments to the Criminal Procedure Code have been suggested with the aim to improve the efficiency of judicial control over the activities of the bodies conducting the pre-trial investigation and also strengthen the protection of rights of the persons detained on suspicion of a crime and those who are held in custody.

Key words: preventive measures, detention of a person, custody, the European Court of Human Rights, imposition of preventive measures, judicial control.